

ČEŠTÍ

ERGONOMOVÉ

Česká ergonomická věda má dlouhou a bohatou historii, ale nevyrovnaný vývoj. Období velkého rozvoje střídaly periody, kdy se o ergonomii formálně, zejména pro reklamu mluvilo, ale málo se pro ni dělalo. Takové období nastalo i po velkém rozvoji vědy v 70. a 80. letech 20. století. Znamená to, že ergonomie nemá dodnes v českém prostředí vlastní studijní obor na vysokých školách, dostatečně komplexní výzkumné pracoviště, což poznamenává všechny vědce, kteří se rozhodnou jí věnovat.

V českém prostředí se proto ani ve dvacátých letech 21. století nesetkáme s běžnými vědeckými kariérami, ale v podstatě jen s obětavými nadšenými odborníky, kteří se oboru věnují bez vazeb na běžný systém finanční podpory výzkumu a technického vybavení laboratoří, nebo své požadavky nelehce prosazují mimo zavedené systémy. Čestnou výjimku lze pozorovat u psychické ergonomie, kterou přirozeně přichýlili psychologové a u některých technických univerzit, které si výjimečně uvědomili přínos „human factors“ pro svůj typ projektování. Proto si průkopníci tohoto stádia ergonomické vědy zaslouží soustředěnou pozornost.

IVAN DYLEVSKÝ (5)
TOMÁŠ FASSATI (7)
SYLVA GILBERTOVÁ (9)
VLADIMÍR GLIVICKÝ (11)
JIŘÍ HOSKOVEC (13)
LUBOR CHUNDELA (15)
ZDENĚK KOVÁŘ (17)
MIROSLAV KRÁL (19)
JIŘÍ KRULIŠ (21)
STANISLAV MALÝ (23)
OLDŘICH MATOUŠEK (25)
FRANTIŠEK PODŠKUBKA (27)
LUKÁŠ ŠOLTYS (29)
JIŘÍ ŠTIKAR (31)

IVAN DYLEVSKÝ

Ivan Dylevský je český anatom a vysokoškolský pedagog, bývalý děkan Fakulty biomedicínského inženýrství ČVUT a bývalý přednosta Anatomického ústavu 2. lékařské fakulty Univerzity Karlovy.

Ivan Dylevský v roce 2022

1. Klíčová slova

Lékař – anatom – vysokoškolský pedagog
Medicína – anatomie – ergonomie
Anatomický ústav FVL UK – Fakulta biomedicínského inženýrství ČVUT

2. Profesionální životopis

Ivan Dylevský se narodil 20. července 1940 v Pardubicích. Před studiem na fakultě všeobecného lékařství Univerzity Karlovy, kde v roce 1965 promoval, studoval na gymnáziu. Po rigorózní zkoušce z anatomie ve 2. ročníku zastával místo asistenta anatomického ústavu. Současně pracoval na chirurgii a ortopedii.

Po promoci byl přijat na místo aspiranta anatomického ústavu FVL UK (dnes 1. lékařská fakulta Univerzity Karlovy). V roce 1969 předložil kandidátskou disertační práci jejímž předmětem byl vývoj svalů ruky a předloktí. Obhajoba práce se uskutečnila až v roce 1972. Titul kandidáta lékařských věd mu byl udělen pro obor anatomie, histologie a embryologie. Habilitační práci na téma vývoje a významu vazivových struktur lidské ruky a nohy obhájil v roce 1975. A v témže roce obdržel cenu ministra zdravotnictví za příspěvek k etiologii a taktice chirurgické léčby Dupuytrenovy kontraktury.

Během dalších deseti let se věnoval problematice růstu lidské embryonální ruky a jejich stavebních komponent. Působil jako zástupce přednosty Anatomického ústavu FVL UK pro studijní obor pediatrie. V roce 1986, kdy obhájil doktorát věd, bylo zahájeno jmenovací řízení a v roce 1986 byl jmenován profesorem.

Působil jako zástupce přednosty Anatomického ústavu 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy, později jako přednosta Anatomického ústavu 2. lékařské fakulty Univerzity Karlovy, vedoucí katedry preklinických oborů Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity a vedoucí oddělení anatomie Fakulty tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy. Působil jako děkan Fakulty biomedicínského inženýrství ČVUT v Praze a je profesorem katedry zdravotnických a bezpečnostních oborů. Byl také předsedou Akademického senátu této fakulty, předsedou její vědecké rady, místopředsedou oborové rady Biomedicínská a klinická technika a členem oborové rady Civilní nouzová připravenost.

3. Odborná specializace

V oboru se specializuje na výuku anatomie dětského organismu a kineziologie člověka. V rámci postgraduálního studia tyto speciální obory přednáší také a jsou jím připravovány první české učebnice nipoanatomie,

analytické a syntetické kineziologie, které vydal na ČVUT. Dylevský se také zabývá spojením medicínských oborů anatomie a fyziologie s ergonomií, k čemuž přispívá výukou designérů na Fakultě architektury ČVUT.

4. Dílo

Publikační činnost zahrnuje dvě monografie v anglickém jazyce věnované růstu a vývoji struktur lidské ruky a nohy a monografii z historie anatomie. Další monografické práce jsou věnovány vlivu zátěže na pohybový systém, chirurgii a rehabilitaci ruky a morfologii dětského věku. V odborných časopisech publikoval téměř 150 vědeckých sdělení, dále 70 titulů učebnic a 40 vědecko-populárních prací s různým zaměřením.

4.1 Učebnice

Somatológia, 1981, 1983, 1984, 2003

Biologie člověka: skripta pro posluchače fakulty všeobecného lékařství Univerzity Karlovy, 1989

Anatomie a fyziologie člověka: učebnice pro zdravotnické školy, 1998

Sportovní medicína, 1999

Funkční anatomie člověka, 2000

Obecná kineziologie, 2007

Speciální kineziologie, 2009

Funkční anatomie, 2009

Základy funkční anatomie, 2011

Anatomie dítěte 1. díl, 2014

Anatomie dítěte 2. díl, 2016

Biomedicínská ergonomie, Grada, Praha, 2022

4.2 Příručky

Fototerapie, metodická příručka pro lékaře, 2001

Základy anatomie pro maséry, 2003

Lymfa, 2009

Dítě, sport a zdraví, 2011

5. Reference

<https://www.databazeknih.cz/zivotopis/ivan-dylevsky-5367>

<https://www.grada.cz/autor/dylevsky-ivan/>

<https://old.zsf.jcu.cz/Members/dylevsky/ivan-dylevsky>

<https://www.fbmi.cvut.cz/cs/verejnost/fotogalerie/prof-dylevsky-ocenen>

Ivan Dylevský: *Biomedicínská ergonomie*, Grada, Praha, 2022

Tomáš Fassati je českým vědcem, vysokoškolským pedagogem a odborným manažerem zabývajícím se vizuální komunikací a ergonomií a také teorií umění i designu a taxonomií.

1. Klíčová slova

Ergonomie – komunikační ergonomie – globální vizuální komunikace – 2. gramotnost
Slovníky globální vizuální komunikace – učebnice globální vizuální komunikace
Muzeum umění a designu Benešov – Český institut informačního designu – Vysoká škola uměleckoprůmyslová
– Ústav designu Fakulty architektury ČVUT – Česká ergonomická společnost – Institut inteligentního designu
Laboratoř ergonomie – výuková laboratoř designu

2. Profesionální životopis

Tomáš Fassati se narodil 22. února 1952 v Praze. Má střední zdravotnické vzdělání a dlouhodobý kurz jógy u Doc. G. Timčáka (Košická univerzita). Studoval vizuální komunikaci na FAMU v Praze, psychologii a společenských věd na Filosofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze.

Od 80. let 20. století se zabývá výzkumem globální vizuální komunikace a návazně ergonomií. V roce 1990 založil českou pobočku International Institute for Information Design (IIID), kde pokračoval ve výzkumu společně Jánem Šmokem a Jiřím Rathouským. Návazně vydal první český slovník a pak také učebnici globální vizuální komunikace, která poté ve spolupráci s IIID byla vydána v angličtině a distribuována v zahraničí. Český IID byl až do roku 2015 jediným tuzemským veřejným konzultačním místem pro praktické otázky vizuální komunikace.

V benešovském muzeu Umění a designu nejprve vytvořil laboratoř pro testování vizuální komunikace, která byla později rozšířena na laboratoř zabývající se obecně funkčností designu a architektury včetně ergonomie (human factors). Laboratoř sloužila výukovým programům pro veřejnost včetně studentů škol designu a prováděla testy mnoha veřejně užívaných produktů, jejichž výsledky pak poskytovala pro osvětu médiím. Když byla roku 2017 svévolně politicky zrušena, Fassati vybudoval novou výukovou laboratoř na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze.

Fassati pedagogicky působil/působil na Slezské univerzitě v Opavě, Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze, Ústavu designu FA ČVUT a také na UJEP v Ústí nad Labem a FF UK Praha.

Je mj. členem České ergonomické společnosti (členem předsednictva), Institutu inteligentního designu nebo Etického fóra ČR.

Redigoval odborná periodika Galéria, Artsystem, Angelma, Bulletin IID, podílel se na redigování Listy o fotografii a Design 4.0 – Mezičas. Redigoval řadu odborných sborníků (Společensky zaujatá fotografia, Fotografia a divák, Komfort designu české hromadné dopravy, Česká ergonomie ad.), zejména sympozií, které organizoval.

3. Výběr z prací oboru komunikační ergonomie, ergonomie (human factors)

- 2002 Inovace výuky ergonomie na UMPRUM Praha
- 2005 Založení výukové laboratoře ergonomie Muzea umění Benešov
- 2010 Příprava sympozií a sborníků Ergonomie české hromadné dopravy (VŠUP Praha)
- 2010 Členem předsednictva České ergonomické společnosti
- 2010 Vytvoření prvního výukového programu ergonomie studia architektury v ČR
- 2011 Autorem první systematické dokumentace historie české ergonomie
- 2015 Příprava ročenky Česká ergonomie
- 2015 Zahájení výuky ergonomie na Fakultě architektury ČVUT
- 2016 Podíl na přípravě první profesní kvalifikace oboru ergonomie v ČR
- 2017 Zpracování článků oboru ergonomie pro Wikipedii
- 2019 Členem první české certifikační komise pro ergonomickou kvalifikaci
- 2020 Členem první české komise pro tvorbu mezinárodních norem pro ergonomii (International Standard Organisation)
- 2022 Vytvoření výzkumné a výukové laboratoře ergonomie na Vysoké škole uměleckoprůmyslové Praha

3.1. Výběr z recenzovaných publikací

- *Příčiny odchylek od ideálního stavu koherentního vědomí při vnímání vizuální tvorby*, Galéria F, Banská Bystrica, 1986, recenze prof. Mgr. Ján Šmok a Mgr. J. Macháně
- *Dějiny praktické vizuální komunikace v jiném úhlu pohledu*, In: Bulletin IID č. 1, Benešov, 1998, recenze prof. Mgr. Ján Šmok a Mgr. Jiří Rathouský
- *Mutace významu symbolů*, In: Bulletin IID č. 2, Benešov, 1998, recenze prof. Mgr. Ján Šmok a Mgr. Jiří Rathouský
- *Doplňkové barevné kódy*, In: Bulletin IID č. 2, Benešov, 1998, recenze prof. Mgr. Ján Šmok a Mgr. Jiří Rathouský
- *Vizuální reprezentace jedinečných jevů*, In: Bulletin IID č. 2, Benešov, 1998, recenze prof. Mgr. Ján Šmok a Mgr. Jiří Rathouský
- *Značení kvalit životního prostředí a potravin*, In: Bulletin IID č. 2, Benešov, 1998, recenze prof. Mgr. Ján Šmok a Mgr. Jiří Rathouský
- *Vizuální komunikace při orientaci v prostoru*, In: Bulletin IID č. 3, Benešov, 1998, recenze prof. Mgr. Ján Šmok a Mgr. Jiří Rathouský
- *Test českého značení v dopravě na pozemních komunikacích*, In: Bulletin IID č. 3, Benešov, 1998, recenze prof. Mgr. Ján Šmok a Mgr. Jiří Rathouský
- *Metody vizuálního zvýraznění prostoru*, In: Bulletin IID č. 3, Benešov, 1998, recenze prof. Mgr. Ján Šmok a Mgr. Jiří Rathouský
- *Testování srozumitelnosti a čitelnosti vizuální komunikace*, In: Bulletin IID č. 3, Benešov, 1998, recenze prof. Mgr. Ján Šmok a Mgr. Jiří Rathouský
- *Skupinové a individuální aktivity učí návštěvníka muzea interpretaci umění*, Asociace muzeí a galerií, Praha, 1998, ISSN 1212-7477, recenze Mgr. D. Fialová
- *Vnímání*, In: Bulletin IID č. 1, Benešov, 1997, recenze prof. Mgr. Ján Šmok a Mgr. Jiří Rathouský
- *Pozornost*, In: Bulletin IID č. 1, Benešov, 1997, recenze prof. Mgr. Ján Šmok a Mgr. Jiří Rathouský
- *Folk-2000-Art. Současný životní styl českého venkova a lidové užité umění*. Benešov, 1999. recenze: PhDr. Jitka Havlová, CSc.
- *Practical visual communication, pro International Institute for Information Design* vydalo MUD Benešov, 2010, ISBN 978-80-87400-05-0, recenze Dipl. Ing. Peter Simlinger, International Institute for Information Design Wien (Rakousko)
- *Inteligentní design a architektura*, In: Bulletin IID, speciální vydání, Benešov, 2015, text habilitační přednášky recenzovaný prof. Ing. L. Chundelou CSc., prof. akad. arch. J. Pelclem Dr.H.C. ad.
- *Inteligentní je víc než chytrý. Poznáváme inteligentní design a architekturu*. ČVUT, Praha, 2018, ISBN 978-80-01-06430-6, recenze prof. PhDr. Jan Michl (Norsko) a prof. PhDr. Zdeno Kolesár (Slovensko)
- *Česko-anglický slovník praktické globální vizuální komunikace*, ČVUT, Praha, 2021, ISBN 978-80-01-06864-9, recenze Mgr. Irena Hradecká
- *Laboratoř ergonomie*, ČVUT, Praha, 2022, 422 s., ISBN 978-80-01-07033-8, recenze prof. Jan Němeček

4. Ocenění

Za protikomunistickou činnost v DIA-FILMU Praha a Galerii F získal ocenění za 3. odboj od ministryně obrany ČR, po politické likvidaci jím založeného Muzea umění a designu Benešov v roce 2017 získal uznání za jeho vybudování a vedení Rady galerií ČR, návazně pak mimořádná uznání za celoživotní vědecký přínos v oboru praktické vizuální komunikace (od IID) a v oboru „human factors“ (Česká ergonomická společnost).

5. Reference

SLAVÍČEK, Lubomír (ed.): *Slovník historiků umění, výtvarných kritiků, teoretiků a publicistů*, Praha, 2016, s. 601 https://cs.wikipedia.org/wiki/Tom%C3%A1%C5%A1_Fassati
ŠKRABAN, Jakub: *Tomáš Fassati: Umění pro život*. Institut ID, 2016, ISBN 978-80-87400-24-1
Mimořádné profesní uznání [online]. Praha: Rada galerií České republiky, z. s., 2017 [cit. 2020-08-21].
ČES ocenění za ergonomii 2019. *Česká ergonomická společnost* [online]. 2019-10-01 [cit. 2021-08-27].
Dostupné v archivu pořízeném z originálu dne 2020-10-07.

(Zpracováno výběrem a zkrácením encyklopedického hesla české wikipedie.)

SYLVA GILBERTOVÁ

MUDr. Sylva Gilbertová je česká lékařka a výzkumná pracovnice zaměřená na obor myoskeletární ergonomie. Svou celoživotní prací se zařadila mezi průkopníky ergonomie v českém prostředí,^{[1][2]} kde etablování oboru na rozdíl od mnoha evropských zemí nebylo ukončeno ještě ani počátkem 21. století.

Sylva Gilbertová v roce 2010

1. Klíčová slova

Lékařka – ergonomka – pedagožka

Ergonomie – myoskeletární ergonomie

Státní zdravotní ústav Praha – Lékařská fakulta Univerzity Karlovy Praha – Česká ergonomická společnost

2. Životopis

Sylva Gilbertová se narodila 15. září 1941. Vystudovala Lékařskou fakultu (hygienickou) Univerzity Karlovy v Praze (1958–1964). Společně s RNDr. Vladimírem Glivickým pracovala v odd. ergonomie ve Státním výzkumném ústavu ekonomiky MSP (do roku 1970) a následně pak ve Státním zdravotním ústavu v Praze (do roku 1987) v odd. ergonomie a též v odd. pracovního lékařství, kde se převážně zabývala problematikou onemocnění z přetížení. Od roku 1987 do roku 1997 byla zaměstnána v Institutu postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví (Katedra rehabilitačního lékařství). I v tomto zaměstnání měla možnost jak ve výzkumné, tak i pedagogické činnosti uplatnit zkušenosti z ergonomie, a to především ve specializaci tzv. myoskeletární ergonomie. Později pracovala na rehabilitačním oddělení obvodní polikliniky v Praze 7.

Ergonomii též dlouhodobě přednášela pro studenty fyzioterapie na 2. i 3. Lékařské fakultě. Je dlouholetou členkou České ergonomické společnosti a v letech 1996–2001 byla předsedkyní této společnosti. Publikovala přibližně 150 odborných publikací a s PhDr. Oldřichem Matouškem vydala v roce 2002 publikaci: *Ergonomie – optimalizace lidské činnosti*, která byla po Glivického knize z roku 1975 teprve druhou českou veřejně vydanou publikací o etablování se oboru ergonomie.

3. Výběr z publikací

GILBERTOVÁ, S.; MATOUŠEK, O. *Ergonomie: optimalizace lidské činnosti*. Praha: Grada Publishing, 2002. 239 s. ISBN 80-247-0226-6.

GILBERTOVÁ, Sylva; MAREK, Jakub. Pracovní podmínky strojvedoucích (ergonomie, rehabilitace). In: *Komfort hromadné dopravy*. Praha: VŠUP, 2011

GILBERTOVÁ, S. Ergonomické a zdravotní aspekty práce vsedě a u počítače. In: *Konference Ergonomie a stres*. Praha: Českomoravská konfederace odborných svazů, 2015.

GILBERTOVÁ, Sylva. Práce, stres a muskuloskeletální onemocnění (MSD). *Časopis výzkumu a aplikací v profesijní bezpečnosti* [online]. 2020, roč. 13, č. 4. ISSN 1803-3687.^[3]

JANDA, V.; GILBERTOVÁ, Sylva; URBAN, P.: Přetěžování horních končetin opakovanými pohyby (RSI syndrom). In: *Pracovní lékařství*, 1988, roč. 40, č. 4, s. 180-183.

GILBERTOVÁ, Sylva: Myoskeletární ergonomie. In: *Rehabilitace a fyzikální lékařství*, 1997, č. 2., s. 72-73.

GILBERTOVÁ, Sylva: Profesionálně podmíněné dysfunkce krční páteře. In: *České pracovní lékařství*, 2000, č. 2. s. 127-130.

GILBERTOVÁ, Sylva: Muskuloskeletální obtíže při práci s počítačem. In: *Praktický lékař*, 2005, roč. 85, č. 4, s. 212-214.

GILBERTOVÁ, Sylva; MAREK, J.: Ergonomie pracovního místa pro osoby zdravotně postižené. In: *Stolařský magazín*, 2010, roč. 11, č. 6, s. 60-61.

GILBERTOVÁ, Sylva; MAREK, J.: Ergonomie pracovního místa pro osoby zdravotně postižené II. In: *Stolařský magazín*, 2010, roč. 11, č. 7-8, s. 34-35.

FILIPOVÁ, V., GILBERTOVÁ, Sylva: Ergonomie školního věku a vadné držení těla. In: *Rehabilitacia*, 2013, roč. 50, č. 3., s. 146-154.

GILBERTOVÁ, Sylva: Ergonomie. In: Švábová K. a kol.: *Vybrané kapitoly z pracovního lékařství*. Díl 1. Praha 2015, s. 89-102. ISBN 978-80-87023-32-7.

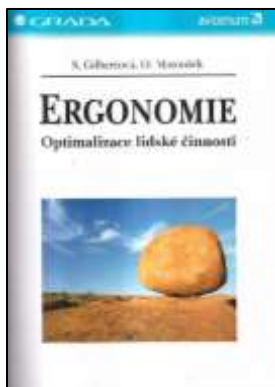
4. Ocenění

Mimořádné uznání České ergonomické společnosti za celoživotní přínos oboru (2017).^[4]

Tato ocenění byla v historii české ergonomie udělena pouze čtyřem nejvýznamnějším tuzemským vědcům. Jde o jediné ocenění udělované v tomto oboru v ČR.^[5]

5. Reference

1. *Kronika české ergonomie* [online]. Ergonomicka.cz [cit. 2021-03-11]. Dostupné online.
2. FRÝBORTOVÁ, Lenka. *MUDr. Sylva Gilbertová* [online]. Designcabinet.cz, 2021-04-04 [cit. 2021-04-04]. Dostupné online.
3. GILBERTOVÁ, Sylva. *Práce, stres a muskuloskeletální onemocnění (MSD)* [online]. BOZP-info.cz, 2020-12-30 [cit. 2021-03-11]. Dostupné online.
4. ČES ocenila významné vědce. *Ergonomicka.cz* [online]. 2017-12-14 [cit. 2021-04-02]. Dostupné online.
5. ŠOLTYS, Lukáš. *Uznání za celoživotní přínos oboru ergonomie* [online]. Praha: Ergonomicka.cz, 2019-09-30 [cit. 2021-03-11]. Dostupné online.

Sylva Gilbertová; Oldřich Matoušek: *Ergonomie*, Grada, Praha, 2008

Vladimír Glivický patří k průkopníkům české ergonomie. Vedl první české výzkumné oddělení specializované na ergonomii.

Vladimír Glivický s pracovníky svého oddělení ergonomie VÚBP

1. Klíčová slova

Ergonom
Ergonomie – normalizace
Výzkumný ústav bezpečnosti práce Praha

2. Životopis

K životu a pracovnímu angažmá Vladimíra Glivického se nedochovaly téměř žádné informace, a to ani v archívu Výzkumného ústavu bezpečnosti práce v Praze (VÚBP), kde byl dlouhodobě zaměstnán.

V 70. a 80. letech 20. století byl vedoucím oddělení ergonomie VÚBP a editorem textů první souhrnné české publikace o ergonomii. Podílel se také, zejména ve spolupráci s Ing. Chlubnou na vzniku českých státních norem pro ergonomii a aplikaci norem mezinárodních pro ČR.

Byl členem nejprve ergonomické sekce Československé vědecko-technické společnosti a posléze České ergonomické společnosti, kdy se podílel také na jejím vedení.

3. Výběr z prací

Glivický, Vladimír (ed.): Úvod do ergonomie, Práce, Praha, 1975, 1. vydání, 265 s.

Glivický, Vladimír; Kroutilová, Marcela; Vrbík, Jan: Některé údaje o pracovní neschopnosti u profesí s jednostrannou zátěží, In: Bezpečnost a hygiena práce. 1975, Roč. 25, č. 10, s. 295-300. ISSN: 0006-0453.

Glivický, Vladimír: K postavení člověka ve vědeckotechnickém rozvoji, In: Bezpečnost a hygiena práce. 1978, Roč. 28, č. 5, S. 129-131. ISSN: 0006-0453.

Glivický, Vladimír: Ze semináře o lesnické ergonomii a rehabilitaci pracovníků, In: Bezpečnost a hygiena práce. 1986, Roč. 36, č. 2, S. 42. ISSN: 0006-0453.

Glivický, Vladimír: Robotizace z hlediska lidského činitele, In: Bezpečnost a hygiena práce. 1985, Roč. 35, č. 12, S. 355-357. ISSN: 0006-0453.

Glivický, Vladimír: Změny v ustanoveních o bezpečnostních barvách a značkách v současných čs. státních normách, In: Bezpečnost a hygiena práce. 1986, Roč. 36, č. 3, S. 76. ISSN: 0006-0453.

Glivický, Vladimír: Rehabilitace pracovníků v lesním hospodářství, In: Bezpečnost a hygiena práce. 1989, Roč. 39, č. 1, S. 10-11. ISSN: 0006-0453.

Glivický, Vladimír: Možnosti ergonomického hodnocení osobních ochranných pracovních prostředků, In: Bezpečná práce. 1985, Roč. 16, č. 4, S. 173-175. ISSN: 0322-8347.

Glivický, Vladimír: Pohybová činnost člověka, In: Bezpečnost a hygiena práce. 1989, Roč. 39, č. 8, S. 235. ISSN: 0006-0453.

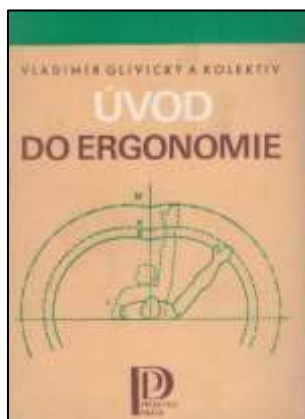
Glivický, Vladimír: Jak dál v ochraně zdraví pracovníků, In: Bezpečnost a hygiena práce. 1990, Roč. 40, č. 4, S. 97-98. ISSN: 0006-0453.

4. Reference

Historie české ergonomie, web Česká ergonomická společnost

Pohled do laboratoří ergonomie VÚBP v 80. letech 20. století

První česká komplexní publikace o ergonomii

Jiří Hoskovec^[1] byl český psycholog se širokým spektrem odborných zájmů. Patřil k předním historiografům oboru psychologie druhé poloviny 20. století^[2] a je autorem řady knih a článků z oblasti obecné i aplikované psychologie (např. inženýrská psychologie, ergonomie).^[3]

Jiří Hoskovec

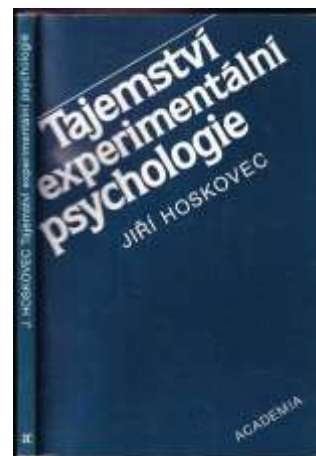
1. Klíčová slova

Psycholog – ergonom – historiograf

Psychologie – inženýrská psychologie – dopravní psychologie – ergonomie

Hypnóza – sugesce

Katedra psychologie FF UK Praha - Časopis Československá psychologie

2. Životopis

Prof. PhDr. Jiří Hoskovec se narodil 19. února 1933 v Ústí nad Labem. Psychologii vystudoval na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, kde také od roku 1960 pracoval v Psychologickém ústavu. Mezi lety 1972 až 1998 působil na katedře psychologie FFUK v Praze, kde se v roce 1991 stal docentem a o čtyři roky později byl jmenován profesorem.^[4]

Výzkumně se zabýval zejména dopravní a inženýrskou psychologií, psychologií práce a organizace, a hypnózou a sugescí.^[4] Výzkumně působil také na Stanfordově univerzitě v Kalifornii, kde spolupracoval s profesorem Hilgardem na výzkumu učení ve spánku.^[4]

Na základě mezinárodní spolupráce a studijních pobytů integroval západní a východní trendy psychologie.^[4] Byl vedoucím redaktorem časopisů „Československá psychologie“ (2004–2011)^[5] a „Psychologie v ekonomické praxi“ (1996–2008), který od roku 1994 vedl společně s Jiřím Štikarem.^[6]

Zemřel 11. července 2011 v Praze.

3. Dílo

3.1 Hypnóza a sugesce

Hypnózou a sugescí se profesor Jiří Hoskovec zabýval již ve své diplomové práci na téma výzkumných metod hypnózy. Kromě odborných publikací čerpal také z osobních zkušeností při pozorování průběhu hypnózy. Řadu zkušeností získal také na stáži u profesora Hilgarda v USA v letech 1965 – 1966. Do USA se vypravil referovat o pokusech s hypnopedií, které v té době probíhaly v Sovětském svazu. Tuto skutečnost odráží článek *Hypnopedie in the Soviet Union: A Critical Review of Recent Major Experiments* vydaný v odborném periodiku *The International Journal of Clinical and Experimental Hypnosis*, který vznikl v průběhu Hoskovcovy stáže u profesora Hilgarda na Stanfordově univerzitě.^[4] V témže roce se prof. Hoskovec podílel také na sepsání kompletního seznamu literatury pojednávajícího o nejnovějších poznatcích v oblasti hypnózy v sovětských zemích.^[7]

Jedním ze záměrů prof. Hoskovce bylo sjednotit tehdejší vědění z oblasti hypnózy a sugesce a sdílet nejnovější poznatky mezi regiony. Právě za tímto účelem se v letech 1967 a 1987 vydal přednášet do Japonska.^[4] Upozorňoval na skutečnost, že pouze malé množství vědeckých publikací o experimentální i klinické hypnóze vědců ze Sovětského svazu bylo do té doby přeloženo do angličtiny a klade si tak za cíl zpřístupnit nejdůležitější z těchto prací také západní vědecké komunitě. Právě s touto myšlenkou vydává v roce 1967 *Review of Some Major Works in Soviet Hypnotherapy*.^[8]

Kromě vědeckých článků, které shrnují nejnovější poznatky o hypnóze a hypnoterapii ze Sovětského svazu v angličtině, vydal prof. Hoskovec v roce 1967 v češtině knihu *Psychologie hypnózy a sugesce*, do které zahrnul výsledky svého studia a také nejnovější světové poznatky. Kniha pojednává převážně o experimentální hypnóze, o metodice výzkumu, základních způsobech navozování hypnotického stavu a o hypnóze jako výzkumné metodě. Aplikované hypnóze je věnováno pouze několik málo stran, na kterých autor popisuje využití hypnózy v procesu učení a načrtává počátky výzkumu využití hypnózy ve sportu.^[9] Spolu se svou dcerou Simonou Hoskovcovou knihu v průběhu let několikrát aktualizoval.^{[10][11]}

Dalším tématem, kterým se prof. Hoskovec zabýval, bylo využití hypnotického stavu u zvířat jako experimentálního modelu pro hypnotický stav u lidí.^[12]

Poslední dostupný článek k tématu hypnózy je z roku 1972 a prof. Hoskovec se v něm vrací k tématu výzkumu učení ve spánku. Závěrem studie autoři uvádí, že učení v REM fázi spánku je možné, nicméně není praktické, když se účastníci naučili v průměru 30% prezentovaných dvojic slov.^[13]

3.2 Historiografie

Spolu s prof. Brožkem spolupracovali na knize *J. E. Purkyně and Psychology* (1987). Tato spolupráce trvala dvanáct let formou výměny dopisů přes Atlantik. Kromě postavy J. E. Purkyněho se věnoval životu Ewalda Heringa, Ernsta Macha, Maxe Wertheimera, T. G. Masaryka a Tomáše Štítého.^[4]

3.2 Dopravní psychologie

Na konci 50. let, krátce po dokončení studia psychologie na FF UK, působil Jiří Hoskovec ve Výzkumném ústavu bezpečnosti práce.^[4] Právě zde se zrodil jeho zájem v oblasti dopravní psychologie. Spolu s českým psychologem Jiřím Štikarem sepsal řadu knih právě na toto téma, jako například *Psychologie a fyziologie řidiče* (1962), *Mládež a silniční doprava* (1970) a *Psychologie v dopravě* (2003).

4. Reference

1. ↑ ^{b c d e} Jiří Hoskovec na medvik.cz [online]. medvik.cz [cit. 2019-11-11]. Dostupné online.
2. ↑ PREISS, Marek; MAČUDOVÁ, Galina. Publikační aktivita a citovanost českých docentů a profesorů v oboru psychologie. *E-psychologie* [online]. ČMPS, 2012 [cit. 2019-11-10]. Dostupné online. ISSN 1802-8853.
3. ↑ Seznam výsledků: AU Hoskovec, Jiří: Národní knihovny ČR. *eds.b.ebscohost.com* [online]. [cit. 2019-11-10]. Dostupné online.
4. ↑ ^{a b c d e f g h} Příběh československé psychologie : rozhovory s osobnostmi oboru. Vydání první. vyd. Praha: [s.n.] volumes <1- > s. Dostupné online. ISBN 978-80-262-1659-9, ISBN 80-262-1659-8. OCLC 1285976844
5. ↑ ŠOLCOVÁ, Iva. Československá psychologie. *Akademický bulletin* [online]. AV ČR, 2012-03 [cit. 2019-11-10]. Dostupné v archivu pořízeném z originálu dne 2020-01-15.
6. ↑ Psychologie v ekonomické praxi. *www.cupress.cuni.cz* [online]. Nakladatelství Karolinum, 2009 [cit. 2019-11-10]. Dostupné online.
7. ↑ HOSKOVEC, J.; SVORAD, D. Recent Literature in Hypnosis from the European Socialist Countries. *American Journal of Clinical Hypnosis*. 1966-01, roč. 8, čís. 3, s. 210–225. Dostupné online [cit. 2023-04-22]. ISSN 0002-9157. DOI 10.1080/00029157.1966.10402493. (anglicky)
8. ↑ HOSKOVEC, J. A review of some major works in soviet hypnotherapy. *International Journal of Clinical and Experimental Hypnosis*. 1967-01, roč. 15, čís. 1, s. 1–10. Dostupné online [cit. 2023-04-22]. ISSN 0020-7144. DOI 10.1080/00207146708407500. (anglicky)
9. ↑ JIRÍ., Hoskovec: *Psychologie, hypnózy a sugesce*. [s.l.]: Academia Dostupné online. OCLC 1317991065
10. ↑ 1933-, Hoskovec, Jiří: *Psychologie hypnózy a sugesce*. [s.l.]: Academia Dostupné online. OCLC 42166919
11. ↑ HOSKOVEC, Jiří: *Psychologie hypnózy a sugesce*. Vyd. 1. vyd. Praha: Portál 132, viii s. s. Dostupné online. ISBN 80-7178-234-3, ISBN 978-80-7178-234-6. OCLC 41047077
12. ↑ HOSKOVEC, J.; SVORAD, D: The Relationship between Human and Animal Hypnosis. *American Journal of Clinical Hypnosis*. 1969-01-01, roč. 11, čís. 3, s. 180–182. PMID: 5764620. Dostupné online [cit. 2023-04-22]. ISSN 0002-9157. DOI 10.1080/00029157.1969.10402029. PMID 5764620.
13. ↑ COOPER, Leslie M.; HOSKOVEC, J: Hypnotic Suggestions for Learning during Stage I REM Sleep. *American Journal of Clinical Hypnosis*. 1972-10-01, roč. 15, čís. 2, s. 102–111. PMID: 4371442. Dostupné online [cit. 2023-04-22]. ISSN 0002-9157. DOI 10.1080/00029157.1972.10402227. PMID 4371442.
14. Čermák; Šikl (eds.): Příběh československé psychologie, Portál, Praha, 2021

Prof. Ing. Lubor Chundela CSc. byl český ergonom, odborný publicista a vysokoškolský pedagog. Patřil k průkopníkům oboru i jeho výuky v českém prostředí.

Lubor Chundela v roce 2005

1. Klíčová slova

Inženýr – ergonom – pedagog – odborný publicista

České vysoké učení technické Praha – laboratoř ergonomie – Česká ergonomická společnost

2. Životopis

Narodil se 23. října 1930 v Praze. V roce 1950 maturoval na Klasickém gymnáziu ve Štěpánské ulici. Zahájil studium na Fakultě strojní Českého vysokého učení technického (FS ČVUT) v Praze, po roce byl jako syn kulaka poslán k pomocnému technickému praporu, kde přes dva roky fáral v Karviné na dole Československé armády. FS ČVUT dokončil roku 1959.

Od roku 1958 byl asistentem na mateřské fakulty, konkrétně na katedře řízení a ekonomiky. Od roku 1963 zde zaváděl výuku Ergonomie. Po roce 1967 vybudoval při katedře unikátní ergonomickou laboratoř.^[1] V roce 1967 spoluzaložil ergonomickou sekci Československé vědecko-technické společnosti. V letech 1970–1975 byl vedoucím technického odboru ve Výzkumném ústavu bezpečnosti práce v Praze. Roku 1974 získal po předložení práce z ergonomie titul CSc. (kandidát ekonomických věd). Habilitační práci předložil na téma „Koncepce a metodika výuky ergonomie“, docentem byl jmenován v roce 1982. Chundela je autorem prvního českého systému vysokoškolské výuky ergonomie sestávajícího z přednášek a cvičení ve specializované laboratoři, doplněného sérií učebních textů.^{[2][3]}

Od 1. dubna 1977 byl zástupcem vedoucího katedry a v letech 1986 až 1991 vedoucím katedry. V roce 1987 obhájil doktorskou práci na téma „Ergatičnost strojů a zařízení“ a byl jmenován doktorem technických věd. V roce 1989 byl jmenován profesorem pro obor ekonomika a řízení strojírenství. V roce 1990 založil Československou ergonomickou společnost (po roce 1993 česká) a jejím předsedou byl do roku 1995. Od roku 1994, už jako senior, pokračoval v práci na ústavu na částečný úvazek. Krátce vyučoval ergonomii také na pražské Vysoké škole uměleckoprůmyslové a byl zde členem první habilitační komise pro ergonomii. Byl také předsedou oborové rady oboru Řízení a ekonomie podniku a dlouholetým předsedou či místopředsedou komisí pro státní závěrečné zkoušky a obhajoby doktorských prací. V letech 2015–2019 v rámci České ergonomické společnosti spolupracoval na osnovách kurzu a certifikace „Profesní specializace ergonom“.

Je autorem více než 50 skript, 90 článků, více než 50 výzkumných zpráv, autorem či spoluautorem 4 publikací, především z oblasti ergonomie a bezpečnosti práce.

3. Výběr z učebních textů ergonomie

CHUNDELA, Lubor. *Ergonomie*. 3. vyd. V Praze: České vysoké učení technické, 2013. 173 s. ISBN 978-80-01-05173-3.

CHUNDELA, Lubor. *Strojírenská ergonomie: příklady*. Vyd. 2. V Praze: Nakladatelství ČVUT, 2007. 119 s. ISBN 978-80-01-03801-7.

CHUNDELA, Lubor. *Ergonomie: cvičení*. Vyd. 2. Praha: Nakladatelství ČVUT, 1994, 177 s. ISBN 80-01-01149-6

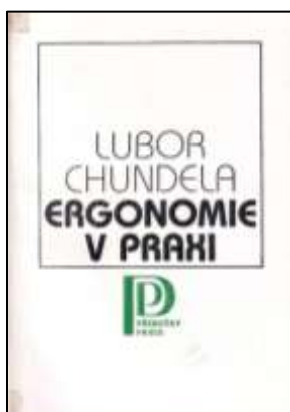
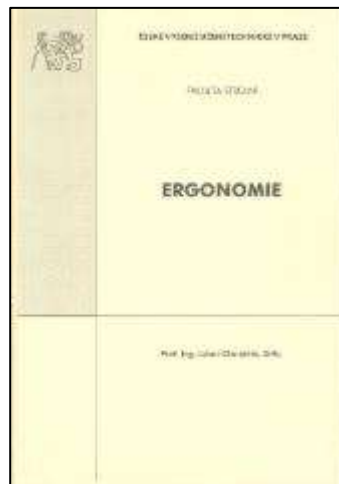
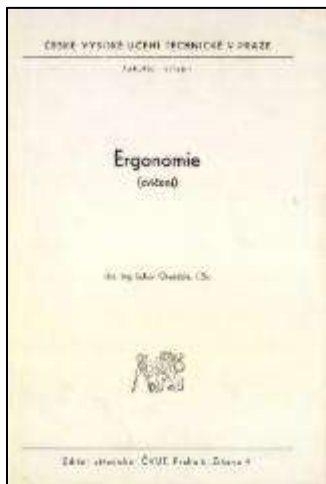
4. Ocenění

Vyznamenán Hasovou medailí FS ČVUT, stříbrnou Felbrovou medailí ČVUT, medailí ČVUT 1. stupně a pamětní medailí Albína Bráfa.

V roce 2017 získal mimořádné ocenění za celoživotní vědecký a pedagogický přínos oboru ergonomie udělené Českou ergonomickou společností.^[4]

5. Reference

1. Fassati, Tomáš: Laboratoře designu jako základ výuky škol a muzeí, In: DESIGNUM č. 4, Slovenské centrum dizajnu, Bratislava, 2022
2. Fassati, Tomáš: *Inteligentní je víc než chytrý. Poznáváme inteligentní design a architekturu*. 1. vydání, v Praze: [s.n.] 307 s. Dostupné online. ISBN 978-80-01-06430-6, ISBN 80-01-06430-1. OCLC 1056248284
3. <https://www.ergonomicka.cz/app/uploads/prukopnici-ceske-ergonomie.pdf>
4. ČES ocenění za ergonomii 2019. *Česká ergonomická společnost* [online]. 2019-10-01 [cit. 2020-10-03]. Dostupné online.

ZDENĚK KOVÁŘ

Zdeněk Kovář byl český inženýr, průmyslový návrhář a sochař. Položil základy ergonomického tvarování strojů a nástrojů.

Profesor Zdeněk Kovář

1. Klíčová slova

Designér – průmyslový návrhář – ergonom

Škola umění Zlín – Uměleckoprůmyslová škola Zlín – Vysoká škola uměleckoprůmyslová
Vincenc Makovský – Baťa

2. Život

Zdeněk Kovář se narodil 26. ledna 1917 ve Vsetíně. Vyučil se ve zlínských Baťových obuvnických závodech nejprve v letech 1931–1933 ševcem, pak v letech 1933–1936 strojním zámečníkem a konstruktérem. Po založení zlínské Školy umění vstoupil do ateliéru českého sochaře Vincence Makovského, kde se vyučil průmyslovému návrhářství. Pokračoval v letech 1944–1947 v práci pro Baťu ve Zlíně, kde navrhoval různá řešení tvarů strojů, například řešení vertikální frézky.

Od roku 1947 vyučoval na Uměleckoprůmyslové škole ve Zlíně (po 1949 Střední uměleckoprůmyslová škola Zdeňka Nejedlého v Gottwaldově), kde v roce 1947 zakládal obor výuky tvarování strojů a nástrojů ve speciálním ateliéru.

Po roce 1952 po přemístění školy do Uherského Hradiště vedl oddělení tvarování strojů a nástrojů. V roce 1952 byl vyzván k účasti na výstavě Hand und Griff ve Vídni. V roce 1959 založil a vedl jako mimořádný vysokoškolský profesor ateliér tvarování strojů a nástrojů Vysoké školy uměleckoprůmyslové v Praze, detašovaný v Gottwaldově.

Jeho práce zahrnovala projekty pro řešení tvarů rukojetí nástrojů, šicích strojů, magnetofonů, promítaček a projekty pro automobilové závody Tatra, kde navrhl karoserie a vnitřní zařízení nákladních vozů T 137 a T 138 (1956–1958) a osobního vozu T 603 (1954). Všechny návrhy měly nejen estetické, ale také ergonomické kvality. Spolupracoval s lékaři, neurology a později angažoval ve výuce ergonomu Františka Podškubku.

V roce 1961 byl jmenován řádným profesorem VŠUP. Pro podporu ergonomického výzkumu a výuky připravil v Gottwaldově ve spolupráci s gottwaldovskými lékaři a psychology projekt ergonomické laboratoře, kterou mu však pražské konzervativní vedení školy neumožnilo realizovat. V letech 1961–1966 pracoval jako konzultant pro Kaufmann International Awards New York. V období 1981–1989 pracoval jako vedoucí profesor katedry tvarování strojů a nástrojů VŠUP v Gottwaldově. V roce 1989 školu opustil a zůstal tvořit jako designér ve vlastním ateliéru ve Zlíně. Ve své volné tvorbě se rovněž věnoval plastice.

Zdeněk Kovář zemřel 21. června 2004 ve Zlíně.

3. Ocenění

1947 získal čestné uznání na VIII. trienále v Miláně
1956 mu udělen Řád práce
1958 byl oceněn 4× Grand Prix na Expo 58 v Bruselu
1977 byl jmenován zasloužilým umělcem
1982 mu udělen titul národní umělec

4. Reference

Josef Raban: *Zdeněk Kovář*, Praha : NČSVU, 1963

Zdeněk Kovář a jeho žáci : katalog výstavy, Praha : Národní galerie, 1987

Vít Jakubíček: *Zdeněk Kovář – sochař strojů a nástrojů*, magisterská práce, FF MU Brno, 2012

Lada Hubatová-Vacková, Martina Pachmanová, Jitka Ressová (eds.): *Zlínská umprumka (1959-2011). Od průmyslového výtvarnictví po design*, VŠUP, Praha, 2013

Zdeněk Kovář (třetí zleva) se svými spolupracovníky

Ukázka ze souboru nástrojů ergonomicky tvarovaných Zdeňkem Kovářem pro obuvníky (40. – 50. léta 20. století)

MIROSLAV KRÁL

Ing. Miroslav Král^[1] byl český ergonom a vysokoškolský učitel.^[2] Jako autor prvních českých encyklopedických publikací oboru patřil k průkopníkům tuzemské ergonomie.

Ing. Miroslav Král

1. Klíčová slova

Inženýr – ergonom – encyklopedista – pedagog

Ergonomie

Výzkumný ústav bezpečnosti práce Praha – Univerzita obrany Brno – Česká ergonomická společnost

2. Životopis

Narodil se 9. května 1932. Jeho odborné počátky jsou spojeny s leteckou technikou. Po dálkovém studiu na brněnské Střední průmyslové škole absolvoval inženýrská studia se zaměřením na speciální elektrická vybavení letadel na Vojenské akademii Antonína Zápotockého v Brně (1959–1964). Od roku 1965 působil na této vysoké škole jako pedagog. Pro tento účel absolvoval dvouletý kurs pedagogiky, didaktiky a psychologie. Pracoval v oboru provoz letecké techniky na strojní katedře Letecké fakulty Vojenské akademii Antonína Zápotockého v Brně jako vedoucí předmětové skupiny, kde dosáhl hodnosti plukovníka. Působil zde až do odchodu do důchodu v roce 1991.

S oborem ergonomie se seznámil v roce 1973 při pracovním pobytu v leteckém ústavu KIIGA v Kyjevě na Ukrajině. Velmi jej zaujal, a začal jej proto rozvíjet na domácí fakultě. V českém prostředí byl pro něj později podnětný odborný kontakt s Luborem Chundelou z ČVUT. Na vyvrcholení aktivní činnosti na Univerzitě obrany napsal práci na téma „Vliv lidského faktoru na provozní spolehlivost letecké techniky“ publikovanou v Akademickém vědeckém sborníku Univerzity obrany v Brně roku 1991. Král tak podpořil etablování ergonomie v profesi, která je s ní ve světě výrazně spojena od dob druhé světové války. Na jeho práci mohli potom na této škole navázat následovníci, mezi něž patřil např. Gabriel Števko.

Dlouhodobě spolupracoval s Výzkumným ústavem bezpečnosti práce v Praze, kde se v rámci výzkumů věnoval studiím ergonomické povahy. Spolupracoval také s Institutem výchovy a bezpečnosti práce v Brně (garant výuky ergonomie a zkušební komisař pro certifikaci osob odborně způsobilým v prevenci rizik). Pro potřeby výuky zpracoval řadu učebnic. Od roku 2001 spolupracoval s ÚVSSaR Fakulty strojního inženýrství Vysokého učení technického v Brně, kde externě vyučoval předmět Ergonomie pro konstruktéry strojních zařízení.^[3]

Do činnosti České ergonomické společnosti byl zapojen od roku 1992, kde od roku 1994 zastával funkci místopředsedy. Byl spoluzakladatelem brněnské sekce ČES, kde od roku 1996 vykonával funkci tajemníka.

Miroslav Král je autorem řady odborných publikací.^[4] Od roku 2015 publikoval také v časopise *Bezpečnost a hygiena práce*.^[5]

Zemřel v roce 2021.

3. Výběr publikací

KRÁL, Miroslav. *Ergonomický výkladový slovník*. Vyd. 1. Rožnov pod Radhoštěm: RoVS – Rožnovský vzdělávací servis, 1999. 139 s. ISBN 80-239-2083-9.

KRÁL, Miloslav. *Ergonomie v pojetí legislativy a technické normalizace*. Vyd. 1. Rožnov pod Radhoštěm: pro IVBP vydal RoVS – Rožnovský vzdělávací servis, 2002. 37 s. ISBN 80-238-9179-0.

KRÁL, Miroslav. *Metody a techniky užití v ergonomii*. Vyd. 1. Praha: Výzkumný ústav bezpečnosti práce, 2001. 154 s. ISBN 80-238-7930-8.

KRÁL, Miroslav. *Ergonomie a její využití v technické praxi*. 1. vyd. Ostrava : Alexandr Vávra – VAVA, 1994. 109 s.

KRÁL, Miroslav. *Ergonomie a její využití v technické praxi II. : normativy lidského těla*. 1.vyd. Ostrava: Alexandr Vávra – VAVA, 1998., 99 s. ISBN 80-86168-04-2.

KRÁL, Miroslav. *Pět kroků chronologického postupu ergonomického zkoumání a hodnocení v rámci pracovního systému*. Vyd. 1. Praha: Výzkumný ústav bezpečnosti práce, 2001. 27 s. Bezpečný podnik. ISBN 80-238-8874-9.

LANDAU, Kurt, ed. *Lexikon Arbeitsgestaltung: best practice im Arbeitsprozess*. 1. Aufl. [Stuttgart]: Gentner, 2007. 1379 s. ISBN 978-3-87247-655-5.

MALÝ, Stanislav; KRÁL, Miroslav; HANÁKOVÁ, Eva. *ABC ergonomie*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2010. 386 s. ISBN 978-80-7431-027-0

4. Reference

1. MALÝ, Stanislav. Za Mirkem Králem. *BOZPinfo.cz* [online]. 2021-03-30. Dostupné online.
2. SVÁTEK, Jiří. Potíže s encyklopediemi. *Design Cabinet CZ* [online]. 2023-11-17 [cit. 2023-11-21]. Dostupné online.
3. MALÝ, Stanislav; KRÁL, Miroslav; HANÁKOVÁ, Eva. *ABC ergonomie*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2010. 386 s. ISBN 978-80-7431-027-0. S. text zadní strany obálky.
4. *Král, Miroslav*, [online]. Vědecká knihovna UJEP. Dostupné online.
5. *Průkopníci české ergonomie* [online]. Česká ergonomická společnost. Dostupné online.

Jiří Kruliš je český ergonom a psycholog. V 70. letech 20. století, která patřila k významným etapám rozvoje české ergonomie, patřil k jejím průkopníkům.

Jiří Kruliš

5. Klíčová slova

Psychologie – ergonomie
Výzkumný ústav bezpečnosti práce Praha

6. Profesionální životopis

Jiří Kruliš se narodil 21. června 1946. Studoval na Fakultě strojního inženýrství ČVUT v Praze a psychologii na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze.

V letech 1970–1994 pracoval ve Výzkumném ústavu bezpečnosti práce v Praze (VÚBP). Zde s Vladimírem Glivickým spoluzaložil oddělení ergonomie, jehož se stal později vedoucím. Ve VÚBP vedl také centrum pro prevenci průmyslových havárií.

V roce 1994 založil soukromou poradenskou agenturu PREP PRAHA. Tato agentura poskytovala konzultace a školení se zaměřením na zvyšování efektivity řízení podniků a rozvoj manažerských kompetencí, zejména v oblastech řízení a vedení lidských zdrojů a pracovních týmů, management rizik, rozvoj manažerských kompetencí, změnový management apod. Kromě poradenských a vzdělávacích činností se Jiří Kruliš věnoval vývoji nových metodických postupů, využitelných jako nástroje podnikového řízení.

Jiří Kruliš je autorem a spoluautorem několika knih, vysokoškolských učebnic a desítek odborných článků. K hlavním tématům jeho prací patří např.

Optimalizace pracovních podmínek
Lidské zdroje, leadership, soft skills, psychologie práce
Řízení rizik jako prioritou podnikového řízení
Řízení změn, projektový management
Vedení pracovních týmů
Time management a priority management
Postupy hodnocení managementu, lidí, týmů, procesů, činností, podmínek, výsledků, rizik, změn

7. Výběr z publikací

3.1. Knihy

Management jakosti jinak, 1. a 2. díl, Český normalizační institut, 2002
Jak vítězit nad riziky, Linde, 2011

3.2 Články

Management rizik musí být prioritou, In: MODERNÍ ŘÍZENÍ, č. 3/2010
Management rizik a spolehlivost lidského činitele, In: AUTOMA, č. 3/2010
Nezavírejte oči před riziky, In: PROFIT, č. 8/2010
Hrozba jako šance, In: EURO, č. 42/2011
Interní audit a rizikologické myšlení, In: INTERNÍ AUDITOR, č. 3 a 4/2012
Proč podniky s riziky prohrávají, In: MODERNÍ ŘÍZENÍ, č. 7/2013
Proč musí být management rizik v každém podniku prioritou, In: MEDIAPLANET, březen, 2014
Efektivní vedení týmů, In: PROFI HR, září, 2015

8. Reference

DATABAZEKNIH.CZ. Jiří Kruliš. *www.databazeknih.cz* [online]. [cit. 2020-10-01]. Dostupné online.
<https://www.databazeknih.cz/zivotopis/jiri-krulis-122654>
Rozhovor o inspirativních kurzech firmy Timing Praha [online]. *edunews.cz* [cit. 2020-10-01]. Dostupné online.
<https://www.edunews.cz/a-1063/rozhovor-o-inspirativnich-kurzech-firmy-timing-praha>
Jiří Kruliš – RiskServices [online]. [cit. 2020-10-01]. Dostupné online.
<https://riskservices.cz/nas-tym/jiri-krulis/>
<https://www.forum-media.cz/autori/jiri-krulis>
<http://www.motivp.com/profile/Jiri-Krulis>

Stanislav Malý je český vědec, vysokoškolský pedagog a odborný manažer zabývající ergonomií a problematikou bezpečnosti práce. Kvalifikační tituly: RNDr. a PhD.

1. Klíčová slova

Ochrana životního prostředí – bezpečnost práce – ergonomie
Výzkumný ústav bezpečnosti práce Praha

2. Profesní životopis

Stanislav Malý vystudoval na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze (1987) obor „Ochrana životního prostředí a krajinná ekologie“ se zaměřením na pracovní prostředí se specializací v ergonomii a spolehlivosti lidského činitele, pracovních rizik a bezpečnosti průmyslu.

Od roku 1994 byl vedoucím Oddělení ergonomie pracovních rizik Výzkumného ústavu bezpečnosti práce v Praze (VÚBP); od roku 2007 jeho ředitelem, po roce 2016 náměstkem ředitele. Funkci předsedy České ergonomické společnosti vykonával mezi léty 2005 - 2014. Byl také členem redakční rady recenzovaného časopisu SPEKTRUM (sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství a fakulty bezpečnostního inženýrství na VŠB – TU Ostrava). Řešitel řady výzkumných projektů podpořených Ministerstvem práce a sociálních věcí, Ministerstvem obchodu a průmyslu a GAČR. Po roce 2000 byl externím pedagogem na FBI Vysoké školy báňské – Technické univerzity Ostrava. Je autorem a spoluautorem řady původních prací v zahraničních i domácích časopisech.

3. Výběr z díla

Malý, S.: Rizikové faktory pracovních systémů. Bezpečnost a hygiena práce, 2000, č. 5-6, 3 s.

Malý, S.: Problematika spolehlivosti lidského činitele (LČ) v bezpečnostní dokumentaci podle zákona č. 353/1999 Sb., o prevenci závažných havárií. Bezpečnost a hygiena práce, 2001, č. 11, s. 16–19.

Malý, S.: Rizikové faktory pracovních systémů: část 1. BOZPinfo.cz, 02.05.2002.

Malý, S.: Posuzování bezpečnostní dokumentace podle zákona č. 353/1999 Sb., o prevenci závažných havárií: k zákonu č. 353/1999 Sb. Bezpečnost a hygiena práce, 2002, č. 10 (2002), s. 4–9.

Gilbertová, S.; Malý, S.: Education of ergonomics in Czech republic: příspěvek na konferenci IEA ergonomice. Madeira, Fungal, červen 2004.

Jokl, M.; Malý, S.; Paleček, M.: Moderné trendy hodnotenia pracovného prostredia. Bezpečná práca, 2005, č. 5, 4 s.

Lehocká, H.; Jiráček, Z.; Malý, S.: Klimatická komora: unikátní zdravotnická zařízení pro testování fyziologické reakce organismu na tepelnou zátěž. 2005. 16 s.

Jokl, M.; Malý, S.; Paleček, M.: Modern trends in working environment level evaluation. V tisku JOSE (impact).

Skřehot, P.; Hladký, A.; Malý, S.: Hierarchická analýza úkolů (HTA). V tisku Česká psychologie (impact).

Paleček, M.; Malý, S.; Gieci, A. [et al.]: Spolehlivost lidského činitele: 1. část [pracovní materiál]. Praha, VÚBP, 2006,

Jokl, M. V.; Malý S.; Jiráček Z.; Tomášková H.: A New Approach to Ergonomics of Thermal Environment. Evaluation of Non-Uniform Heat Stress by the Globe Stereothermometer. JOSE (návrh 2008).

Jokl, M. V.; Malý S.; Jiráček Z.; Tomášková H. A.: New Way of Radiant Temperature Asymmetry Estimation in Workplaces. *International Journal of Occupational and Environmental Health*. (návrh 2008).

Jokl, M. V.; Malý S.; Jiráček Z.; Tomášková H.; Šebesta D.: Kulový stereoteploměr: nový přístroj pro stanovení operativní teploty a radiační teplotní asymetrie. VVI (návrh 2008).

MALÝ, Stanislav; KRÁL, Miroslav ; HANÁKOVÁ, Eva. *ABC ergonomie*. 1. vyd. Praha, Professional Publishing, 2010. 386 s. ISBN 978-80-7431-027-0.

MALÝ, Stanislav a kol.: *Prevence pracovních rizik, díly I až IV*. 1. vyd. Praha: Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v.v.i. 2009. 443 s. ISBN 978-80-86973-76-0; ISBN 978-80-86973-88-3; ISBN 978-80-86973-82-1; ISBN 978-80-86973-79-1.

4. Reference

<https://www.ergonomicka.cz/>

<https://vubp.cz/>

Oldřich Matoušek byl český psycholog specializovaný na problematiku práce a ergonomie. Rozhodujícím přínosem jeho práce byla podpora rozvoje psychické části ergonomie, která byla dlouho v praktických aplikacích zanedbávána.^{[1][2]}

PhDr. Oldřich Matoušek CSc. V 80. letech 20. století

1. Klíčová slova

Psycholog – ergonom

Psychologie – ergonomie

Ústav práce – Výzkumný ústav bezpečnosti práce Praha – Státní zdravotní ústav Praha

Česká ergonomická společnost

2. Profesionální životopis

Oldřich Matoušek se narodil 10. února 1921 v Olomouci. Vystudoval psychologii na Filosofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Od roku 1945 pracoval v Ústavu lidské práce, kde se věnoval především problematice psychologie práce, psychologickým aspektům bezpečnosti práce a později též v oblasti inženýrské psychologie, zejména při navrhování a projektování řídicích center. V roce 1951 byl tento ústav zrušen a dr. Matoušek pokračoval v této činnosti ve Výzkumném ústavu bezpečnosti práce. Od roku 1961 do roku 2001 pracoval ve Státním zdravotním ústavu, jeho hlavním pracovištěm bylo oddělení hygieny práce a chorob z povolání. Podílel se na řešení úkolů ergonomie, hygieny a psychologie práce, například při přípravě legislativy, harmonizaci našich předpisů a norem s legislativou EU, stanovení ukazatelů a limitů pro hodnocení fyzické, senzorické a psychické zátěže a dále i na kategorizaci prací a posuzování projektů různých technických zařízení z pohledu ergonomie apod. Byl spoluzakladatelem České ergonomické společnosti a řadu let byl i jejím předsedou.

Bohatá je i jeho publikační činnost. Publikoval přes 300 odborných a popularizačních článků a 7 odborných publikací. K nejvýznamnějším patřily v roce 1972 „Člověk a práce“ (s A. Hladkým a J. Růžičkou), v roce 1979 „Metody studia práce v průmyslu“, v roce 1988 „ABC ergonomie pro vedoucí pracovníky“, v roce 1998 „Pracovní místo a zdraví“ (s J. Baumrukem). Poslední publikací byla v roce 2002 „Ergonomie – optimalizace lidské činnosti“ (se Sylvou Gilbertovou). Pravidelně publikoval v časopise Průmyslový design, čím výrazně obohatil kvalitu a komplexnost práce jeho vydavatele – Institutu průmyslového designu Praha.

Byl lektorem nejen na řadě konferencí a symposií, ale velmi často též při osvětové a vzdělávací činnosti. Vždy při tom ochotně a erudovaně pomáhal řešit konkrétní ergonomické úkoly. I po odchodu do důchodu se aktivně zúčastňoval akcí České ergonomické společnosti.

Oldřich Matoušek zemřel 5. října 2012. Měl syna stejného jména (1947–2022), který vystudoval psychologii. Vzhledem k tomu, že u jejich jmen nebývají většinou používány zkratky sr. a jr., může docházet k jejich záměně.

3. Dílo

MATOUŠEK, Oldřich; RŮŽIČKA, Jiří. Psychologie práce, Praha, 1965

MATOUŠEK, Oldřich; BAUMRUK, Jaroslav. *Ergonomické požadavky na pracoviště s obrazovkou*. 1. vyd. Praha: SPN, 1997. 24 s. ISBN 80-7071-068-3.

MATOUŠEK, Oldřich; BAUMRUK, Jaroslav. *Ergonomické požadavky na práce se zobrazovacími jednotkami*. 2., přepracované vyd. Praha: Státní zdravotní ústav, 2000. 24 s. ISBN 80-7071-162-0.

MATOUŠEK, Oldřich; BAUMRUK, Jaroslav. *Pracovní místo a zdraví: ergonomické uspořádání a vybavení pracovního místa*. 2., upravené vydání Praha: Státní zdravotní ústav, 2000. 24 s. ISBN 80-7071-160-4.

GILBERTOVÁ, Sylva; MATOUŠEK, Oldřich. *Ergonomie: Optimalizace lidské činnosti*. Praha: Grada Publishing, 2002. 239 s. ISBN 80-86022-45-5.

MATOUŠEK, Oldřich. *Hodnocení psychické, fyzické a senzorické pracovní zátěže*. Vyd. 1. Praha: Výzkumný ústav bezpečnosti práce, 2004. 24 s. Bezpečný podnik. ISBN 80-239-3798-7.

HANÁKOVÁ, Eva; MATOUŠEK, Oldřich. *Hygiena práce*. Praha: VŠE Oeconomica, 2006. 154 s. ISBN 80-245-1116-9.

4. Ocenění

2001 (Praha) Ocenění za celoživotní zásluhy o rozvoj psychologie práce v Čechách u příležitosti jubilejního X. Kongresu Evropské asociace psychologů práce a organizace (EAWOP)

5. Reference

HOSKOVCOVÁ; HOSKOVEC; HELLER. *Dějiny české a slovenské psychologie*. Karolinum, Praha, 2016, s. 116, 117.

<https://www.psychobalzam.com/ocenenie-ceskych-a-slovenskych-psychologov-na-europskom-fore/>
Databáze knih: Životopis Oldřicha Matouška [online]. [cit. 2021-03-04]. [oldrich-matousek-102389 Dostupné online].

PhDr. Ing. František Podškubka byl český psycholog, ergonom a vysokoškolský pedagog. Praxe jej přivedla k soustředěnému zájmu o nové technologie a vědecké metody řízení. Významně přispěl k metodám nedostatečně rozvinuté tuzemské výuky o psychických a fyzických potřebách uživatelů průmyslových produktů (ergonomie).

František Podškubka v roce 2005

1. Klíčová slova

Psycholog – inženýr – pedagog – ergonom

Psychologie – ergonomie

Vysoká škola uměleckoprůmyslová Praha – Fatra Napajedla – Barum Otrokovice

2. Životopis

Narodil se 25. 10. 1936 v Kunovicích na Moravě. Po základní škole navštěvoval v letech 1952 – 1956 Střední průmyslovou školu strojní v Gottwaldově. Od roku 1959 studoval obor strojního inženýrství na Vysokém učení technickém v Brně. V letech 1977 – 1982 vystudoval obor psychologie na Filosofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Návazně ještě studoval postgraduálně na Vysoké škole ekonomická a Filosofické fakultě v Praze. V mládí Podškubka aktivně sportoval (košíková, odbíjená, atletika), což mu přineslo užitečnou zkušenost pro obor ergonomie.

V letech 1956 – 1982 působil v podniku Fatra Napajedla, nejprve jako konstruktér, technolog a posléze jako odborný ředitel. V té době zde byla zaměstnána také návrhářka Libuše Niklová, autorka designu dětských plastových hraček, jejíž práci Podškubka podporoval. V letech 1983 – 1990 působil jako odborný ředitel podniku Barum Otrokovice. Od roku 1990 až do důchodu v roce 2010 působil pedagogicko-psychologické poradně Hodonín, resp. v její pobočce ve Veselí na Moravě.

K pedagogickému působení na katedře designu Vysoké školy uměleckoprůmyslové v Gottwaldově vyzval Podškubku prof. Zdeněk Kovář, se kterým se znali díky předchozí spolupráci v průmyslu. Tento slavný designér, který již v minulosti podnítil ke spolupráci při navrhování i výuce lékaře a inženýry, si na Františku Podškubkovi cenil dlouholetou kombinovanou zkušenost psychologa a strojaře. Ve školním roce 1976/77 tak byla zahájena výuka systémové ergonomie. Podškubka s úctou sledoval metody Kovářova navrhování i pedagogiky. Proto se kriticky vyjádřil ke způsobu ukončení jeho akademické kariéry po roce 1990.

Podškubka vyučoval na UMPRUM ve dvou obdobích, nejprve v 70. letech a posléze po roce 1990. Ve druhé periodě se mu podařilo výuku rozvinout na české poměry do mimořádného rozsahu a kvality. Studenti designu se o fyzických a psychických potřebách uživatelů průmyslových produktů učili po čtyři semestry, kde se vedle studia teorie zabývali i praktickými výzkumy dokumentovanými rozsáhlými seminárními pracemi. Jejich pedagog s nimi jezdil i po odborných sympóziích, kde vystupovali s referáty prezentujícími výsledky. Podškubkovi se postupně podařilo vybudovat specializovaný kabinet ergonomie s rozsáhlou velmi kvalitní knihovnou a sbírkou učebních pomůcek. Přiblížil tak školu k někdejšímu záměru profesora Kováře, který chtěl v Gottwaldově vybudovat výzkumnou laboratoř, ale pražské vedení školy mu v tom zabránilo. Ve Zlíně také fungovala jinde vzácná

spolupráce teorie umění (Doc. Z. Kolesár) s ergonomií. Po přemístění zlínské pobočky VŠUP do Prahy se již škole nepodařilo v rozvinuté tradici výuky o uživateli designu pokračovat. V publikaci, která hodnotila celé období existence zlínské pobočky VŠUP, se nepodařilo integraci výuky o potřebách uživatele designu dostatečně charakterizovat.

František Podškubka si byl dobře vědom skutečnosti, že ergonomie se v československém prostředí prosazuje velmi pomalu, a proto se intenzivně angažoval ve vědeckých společnostech propojujících odborníky a propagující tento progresivní interdisciplinární obor na veřejnosti. Byl proto nejprve členem ergonomické sekce Čs. vědecko-technické společnosti a po roce 1990 spoluzakládal Českou ergonomickou společnost.

František Podškubka zemřel v Uherském Hradišti 7. 4. 2013. Specializovaný knižní fond a výzkumný archív, které shromáždil, se podařilo v pražské VŠUP uchovat a je základem pro další rozvoj výuky.

3. Zdroje

Pachmanová – Hubatová – Ressová: Zlínská umprumka od průmyslového výtvarnictví po design, VŠUP, Praha, 2013, ISBN 978-80-86863-65-8

Pachmanová – Pražanová: Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze 1985 – 2005, VŠUP, Praha, 2005, ISBN 80-86863-09-3

Rozhovory s pedagogy, In: Design 4.0 – Mezičas 1, Praha, 2017

Podškubka, František: 30 let výuky ergonomie jako samostatného předmětu na zlínské katedře designu VŠUP. *Psychologie v ekonomické praxi*. 2008, roč. XLII, čís. 1–2, s. 73–84.

Jediný zachovaný dokument přibližující Kabinet ergonomie, který František Podškubka vybuudoval v 90. letech ve zlínském sídle Katedry designu VŠUP. Obsah kabinetu zachránilo Muzeum umění a designu Benešov, které je potom přiložilo k vybavení nové pražské výukové laboratoře VŠUP v roce 2022.

Lukáš Šoltys je český ergonom zabývající se zejména aplikací ergonomie ve výrobní praxi. Intenzivně se rovněž věnuje organizační činnosti v rámci své funkce předsedy České ergonomické společnosti. Kvalifikační titul: MUDr.

Lukáš Šoltys na přelomu 10. a 20. let 21. století

1. Klíčová slova

Ergonomie – aplikovaná ergonomie – fyziologie práce
Premedis – Nadace Premedis – Česká ergonomická společnost
Specialista v ergonomii – ergonomie do škol

2. Profesionální životopis

Lukáš Šoltys se narodil 16. prosince 1968 v Chebu. Vystudoval 3. Lékařskou fakultu univerzity Karlovy v Praze.

V letech 1996-2004 byl pracovníkem švédské poradenské společnosti Mercuri International. Byl vedoucím projektu pro klíčové zákazníky a specializované školicí programy (Leadership, Techniky vyjednávání, Školení prodejní platformy, Řízení prodejních aktivit atd.)

Spolu s svým týmem byli tvůrci originálního a certifikovaného „Training the Trainers Concept“ původně pro Mercuri International a dlouhodobý vývojový projekt s T - Mobile CZ. Tento koncept školení zajistili pro více než 900 účastníků.

Business Consulting: posouzení aktuální situace, definice (objevení, prošetření) problému oblasti, řízení prodejní činnosti, poradenství v oblasti zlepšování dovedností.

V letech 2002-2019 byl ředitelem a spolujednatel firmy Premedis specializované na ergonomii a fyziologii práce, poradenství v oblasti optimalizace výrobních procesů.

Od roku 2017 je Lukáš Šoltys předsedou České ergonomické společnosti, kde mj. zorganizoval několik odborných konferencí a zajistil počátek funkčnosti systému školení a certifikací odborné profese „Specialista v ergonomii“.

Angažoval se v poradních orgánech, např. je externím konzultantem Národní referenční laboratoře ergonomie a fyziologie při práci (součást Státního zdravotního ústavu) nebo poradcem pro zvýšení produktivity a kvality výrobních procesů.

V roce 2020 založil nadaci Premedis, která podporuje právníkové a fyzické osob sledující obecně prospěšné cíle zejména v oblasti vědecké, zdravotní, vzdělávací, kulturní, sportovní, sociální a dále v oblasti vývoje, inovace a optimalizace v oboru ergonomie.

3. Výběr z realizovaných projektů

3.1 Denso CZ

Eliminace rizikových faktorů ergonomické a fyzické zátěže, kompletní ergonomické posouzení, návrh a implementace technických a ergonomických řešení, školení na pracovišti (200 operátorů závodů, 30 vedoucích týmů), program Train the Trainer pro 80 procesních inženýrů, technologických a provozních manažerů. Výsledky: eliminace rizikových faktorů (start 120-145%, výkon 87-108% legislativních limitů).

3.2 Adient Czech and Europe k.s.

Systém a příručka pracovnílékařských a ergonomických standardů, kompletní ergonomické posouzení, synchronizace EMG výstupu s videozáznamem a definice kritických bodů, validace (srovnání) interním systémem JC MPEIL, příprava a implementace optimálních ergonomických standardů a systému pracovnílékařské péče pro 150 dílen a 1500 zaměstnanců.

3.3 Ergonomie do škol

V roce 2019 začal společně s týmem společnosti Premedis připravovat koncepci projektu Ergonomie do škol, který je primárně určen pro ZŠ. Hlavním cílem je zlepšit povědomí dětí, učitelů i rodičů o přínosech ergonomického vybavení, aktivního sezení a dýchání, vhodných pohybových návyků i správné organizace výuky pro zlepšení stavu pohybového aparátu dětské populace i větší výkon paměti a celkové pohody dětí. Projekt od roku 2022 realizuje a odborně garantuje Česká ergonomická společnost.

3.3 Další projekty

Certifikovaná školení v National Health Care Institute

Ergonomické hodnocení a hodnocení rizikových faktorů pracovního prostředí

Projektové řízení ergonomických projektů ve výrobních podnicích

Ergonomie ruční manipulace

Ergonomická analýza kancelářské pracovní stanice a kompletní řešení

Ergonomické hodnocení a audity podle limitů a norem OHSAS

Pracovnílékařská péče a eliminace muskuloskeletálních poruch

Řízení rizik ve výrobních společnostech

Eliminace fyzické zátěže – ergonomické standardy a řešení

Certifikovaná školení Mercuri International: Project management, Business management and leadership Academy, KAM Academy, Negotiation Skills, 4MAT pro profesionální trenéry, Prezentační dovednosti atd.

Další odborná školení: Produktivita a efektivita výrobních podniků, Six Sigma Management, PMS Quality Management

3.4 Výběr z odborných textů

Premedis ERGO screening 2.0 – MS Excel program a metodika pro ERGO audit ve výrobě (2018)

Manuály ochrany a podpory zdraví pro výrobních společnostech (2008 – 2016)

Ergonomics handbook for production process (2015)

Instruktažní videa: „Ergonomické standardy pro výrobní proces“ (2015 – 2020)

Výukové materiály a prezentace pro kurz „Specialista v ergonomii“ (2020)

4. Reference

<https://www.premedis.cz/cs/>

<https://www.ergonomicka.cz/>

Jiří Štikar^[1] byl český psycholog a vysokoškolský pedagog. Zabýval se inženýrskou psychologií (psychologií práce a organizace, psychologií dopravy, ergonomií).

Jiří Štikar v roce 2001 při přebírání ocenění.

(Fotografie <https://www.psychobalzam.com/ocenenie-ceskych-a-slovenskych-psychologov-prace-galeria/>)

9. Klíčová slova

Psycholog – ergonom – vysokoškolský pedagog

Inženýrská psychologie – psychologie práce – dopravní psychologie – ergonomie

Fakulta dopravy ČVUT Praha – Výzkumný ústav bezpečnosti práce Praha – Katedra psychologie FF UK Praha

Časopis Psychologie v ekonomické praxi

10. Profesní životopis

Doc. PhDr. Jiří Štikar CSc. se narodil 17. března 1934 v Praze a zemřel 12. května 2023 tamtéž.^[1] Působil na Fakultě dopravy ČVUT Praha, Výzkumném ústavu bezpečnosti práce a na Katedře psychologie FF UK Praha.

Od 50. let 20. století prováděl základní a aplikovaný výzkum se zaměřením na psychologii práce, ergonomii a inženýrskou psychologii. Soustředil se na analýzu pracovních činností, problematiku spolehlivosti člověka při řízení technických systémů a efektivitu trenažérového výcviku. Dlouhodobě spolupracoval s psychologem Jiřím Hoskovcem, a také metodikem Jiřím Pourem, fyziologem Eduardem Benou a psychologem Eduardem Bakalářem.

Po roce 1990 Jiří Štikar uplatňoval na katedře psychologie nové koncepce výuky, související s proměnou pracovního prostředí. Vytvořil si rozsáhlé kontakty se zahraničními odbornými pracovišti a byl zvolen členem společnosti European Network of Organizational and Work Psychology.

Od roku 1994 vedl společně s Jiřím Hoskovcem časopis Psychologie v ekonomické praxi, kde našlo uplatnění mnoho textů z oblasti psychologie práce a ergonomie.

V publikační činnosti byly rozhodujícími pro české prostředí jeho práce věnující se psychologii dopravy. Titul „Inženýrská psychologie“ (1982) byl komplexním a na dlouhou dobu jediným dílem zabývajícím se průnikem psychologie s ergonomií. Speciálně vypracované téma této oblasti – „Obrazová komunikace“ (1991) – pak jediným rozsáhlejším českým textem, zaměřeným na psychologii vizuální komunikace. Všechny tituly sehrály nezapomenutelnou roli v tuzemské univerzitní výuce.

11. Dílo (výběr)

Eduard Bena, Jiří Hoskovec, Jiří Štikar: Psychologie a fyziologie řidiče, 1962

Jiří Štikar: Psychologie a technika výcviku řidičů, 1966

Jiří Hoskovec, Jiří Pour, Jiří Štikar: Mládež a silniční doprava, 1970
 Jiří Hoskovec, Jiří Pour, Jiří Štikar: Výcvik řidičů a psychologie, 1972
 Jiří Hoskovec, Jiří Štikar: Psychologické kompendium pro pracovníky v silniční dopravě, 1973
 Jiří Hoskovec, Jiří Štikar: Teorie nehod a metody psychologické prevence, 1976
 Jiří Štikar, Jiří Hoskovec, Michal Stríženec: Inženýrská psychologie, 1982
 Jiří Štikar: Obrazová komunikace, 1991
 Jaromír Janoušek, Jiří Hoskovec, Jiří Štikar: Psychologický výkladový atlas, 1993
 Jiří Štikar et. al.: Základy psychologie práce, Praha, Karolinum, 1998
 Jiří Štikar et. al.: Metody psychologie práce a organizace, Karolinum, Praha, 2000
 Jiří Štikar: Psychologie ve světě práce, 2003
 Jiří Štikar: Psychologie v dopravě, 2003
 Jiří Štikar: Psychologická prevence nehod (Teorie a praxe), 2006
 Jiří Štikar: Bezpečná mobilita ve stáří, 2007

12. Ocenění

2001 (Praha) Ocenění za celoživotní zásluhy o rozvoj psychologie práce v Čechách u příležitosti jubilejního X. Kongresu Evropské asociace psychologů práce a organizace (EAWOP)

13. Reference

1. ↑ Vzpomínka na doc. Jiřího Štikara | Katedra psychologie. *kps.ff.cuni.cz* [online]. [cit. 2023-10-08]. Dostupné online.

3.3 Literatura

Hoskovcová, Hoskovec, Heller: Dějiny české a slovenské psychologie, Karolinum, Praha, 2016, s. 12, 22, 35, 75, 116, 117, 174

Rozhodující publikace Jiřího Štikara